

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет

№ 1, 2014 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 330.341.1

А. К. Андрюшко,
директор ДП «Кривбасстандартметрологія», м. Кривий Ріг

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНО-АКТИВНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ НА ПРИКЛАДІ СТВОРЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ЦЕНТРУ ІННОВАЦІЙНО-ТЕХНІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Andrii Andryushko,
Director of the State Enterprise "Kryvbasstandartmetrologiya", Kryvyi Rih

MANAGEMENT MECHANISM OF INNOVATIVELY ACTIVE ENTERPRISES ON THE EXAMPLE OF REGIONAL CENTRE OF INNOVATION AND TECHNICAL REGULATIONS

У статті обґрунтовано необхідність поєднання економічних і організаційних механізмів задля створення комплексного механізму управління інноваційно-активного підприємства. Автором визначено основні переваги впровадження в діяльність підприємства стратегії багатoproфільності. Досліджено механізм управління інноваційно-активними підприємствами. На основі проведеного аналізу розроблено модель створення регіонального центру інноваційно-технічного регулювання для забезпечення інноваційного розвитку інноваційно-активних підприємств. Розроблена модель є практичною реалізацією державної програми інноваційного розвитку економіки України, дозволяє визначити економічно раціональну структуру впровадження інновацій на підприємствах та їх контроль державою.

The article proves the necessity for combining economic and institutional mechanisms for the creation of integrated mechanism of innovatively active enterprises. The author identifies key benefits of introduction of the diversification strategy at the enterprise. The mechanism of innovatively active enterprises is studied. The model of a regional center of innovation and technical regulations for innovative development of innovatively active enterprises are analyzed on the basis of the analysis. The developed model is a practical implementation of the State Programme of innovative development of Ukrainian economy. It also determines economically rational structure of innovation at enterprises and their control done by the government.

Ключові слова: механізм управління, багатoproфільність діяльності підприємства, інноваційна діяльність, інноваційно-активні підприємства, інноваційний розвиток.

Keywords: mechanism for management of the enterprise diversification, innovation, innovation- active enterprises, innovative development.

Постановка проблеми. В сучасних умовах господарювання підприємство поступово стає самостійним ключовим і центральним елементом економічної діяльності держави. Але ефективна діяльність підприємства можлива лише за умов застосування ефективних механізмів управління.

Саме тому актуально є необхідність формування нової моделі практичної реалізації державної програми інноваційного розвитку України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку інноваційної діяльності в країні, розробки механізмів стимулювання впровадження інновацій в промисловості отримали відображення в працях багатьох вітчизняних науковців, зокрема В. Геєця, В. Семиноженка, В. Мунтіяна, В. Соловйова, Л. Федулової, Д. Стеценка, О. Мазура та інших. В дослідженнях цих авторів проаналізовано світові тенденції розвитку інноваційної діяльності, стан та проблеми інноваційного розвитку в Україні, запропоновано рекомендації щодо розбудови національної інноваційної системи та формування механізмів державної підтримки інноваційних процесів. Однак ще не в повній мірі досліджено практичне застосування програми інноваційного розвитку економіки України. Тому ці аспекти є актуальними та потребують подальшого дослідження.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження механізму управління інноваційно-активними підприємствами та розробка моделі створення регіонального центру інноваційно-технічного регулювання.

Вклад основного матеріалу дослідження. Механізм управління слід розглядати як складову і більш активну частину системи управління. Саме механізм управління забезпечує вплив на фактори, від стану яких залежить результат діяльності об'єкту, який управляється. Оскільки будь-яке підприємство – це, перш за все, організація, то на нього чинять вплив фактори зовнішнього та внутрішнього середовища. Для інноваційно-активних підприємств, до яких можемо віднести і багатoproфільні підприємства, характерним є прагнення до зміни стану зовнішнього середовища на свою користь та приведення внутрішніх і зовнішніх факторів до стану взаємної відповідності, до узгодження інтересів.

В умовах централізовано-планової системи управління економікою господарчий механізм управління (економічний механізм) розглядався як складова частина системи управління народним господарством, за допомогою якої рішення, що вироблялися державними органами управління щодо конкретних цілей, шляхів і засобів розвитку країни, галузі, регіону, підприємства трансформувалися в систему інтересів людей та їх дій. При цьому структура господарчого механізму являла собою сукупність трьох елементів: планування, господарче стимулювання і організація управління. Недоліком такого підходу була відсутність найбільш вагомий складової управління – мотиву діяльності людини. Механізм управління був призначений підкорити інтереси людей рішенням, які приймалися зверху. Як показав досвід управління, такий механізм може мати місце лише у випадку, коли використовуються тільки адміністративно-командні методи управління.

Очевидно, що механізм управління в умовах ринкової економіки буде ефективним лише у випадку, коли він посилює мотивацію діяльності людини. При цьому зрушення мотивів на цілі діяльності підприємства можна досягти на основі погодження цілей, які висувуються, з інтересами людей і соціальних груп. Це дозволяє стверджувати, що і сама мета і її постановка також належать механізму управління [4].

Що стосується безпосередньо механізму управління інноваційно-активного підприємства, то слід визначити, що він є складною категорією управління і

включає цілий ряд складових елементів: цілі управління; кількісний аналог цілей – критерії управління; фактори управління – елементи об'єкту управління та їх зв'язки, на які здійснюється вплив з метою досягнення поставлених цілей; методи впливу на дані фактори управління; ресурси управління – матеріальні, фінансові, соціальний та організаційний потенціали, при використанні яких реалізується обраний метод управління і забезпечується досягнення поставленої мети. Таким чином, можна представити механізм управління у вигляді відповідної моделі, яка буде включати всі названі складові, пов'язані певним чином.

Важливе місце в системі управління підприємством займає економічний механізм, стержнем якого в умовах ринкової трансформації виступає сполучення таких елементів, як: ринковий механізм конкуренції і ціноутворення, традиційний механізм відтворення факторів виробництва (механізм самооплатності) і акціонерний механізм розвитку виробництва (механізм самофінансування).

Що стосується такої складової механізму управління, як організаційний механізм, то він також складається із множини елементів. Перш за все це сукупність різних за своєю природою конкретних організаційних механізмів, які повинні організувати в інтересах власника ефективну діяльність підприємства як виробничо-господарської і соціальної системи, що діє в умовах постійних змін попиту суспільства і нестабільності зовнішнього середовища.

Слід зазначити, що тільки поєднання економічних і організаційних механізмів дозволить створити комплексний механізм управління інноваційно-активного підприємства, що дозволить, з одного боку (організаційного), сформувати та посилити організаційний потенціал підприємства як складової частини ресурсів управління, що забезпечують вплив на фактори виробництва, а, з іншого боку (економічного), дозволить забезпечити ефективну діяльність підприємства [4].

Стержем економічного механізму управління інноваційно-активного підприємства є ринковий механізм конкуренції і ціноутворення, традиційний механізм відтворення факторів виробництва (механізм самооплатності) і акціонерний механізм розвитку виробництва (механізм самофінансування).

На нашу думку, саме впровадження в діяльність підприємства стратегії багатопрофільності, дозволить забезпечити йому найбільш ефективну діяльність. Розширення сфер діяльності підприємства надає йому цілий ряд переваг:

По-перше, тривалість періоду, протягом якого окупаються витрати. Саме в цей період підприємство потребує фінансової підтримки, компенсуючи в подальшому витрати за рахунок зростання ефективності виробництва.

По-друге, радикальні і, особливо, перетворюючі нововведення, що визначені вимогами ринку (перехід до нового життєвого циклу технологій / попиту і зміна технологічної спеціалізації), є капіталомісткими і потребують концентрації значних ресурсів. Підприємство зацікавлено в таких нововведеннях, оскільки їх реалізація веде до зростання виробництва на якісно новий рівень.

По-третє, наступаюча постіндустріальна епоха характеризується створенням нових технологій і продуктів, які розраховані на прищеплювання нових потреб. Тривалість інноваційного циклу таких виробництв збільшується, оскільки до нього включається ще етап визнання нової продукції споживачем. В той же час переведення виробництва на рівень постіндустріальної епохи створює широкі можливості для включення економіки держави в світове народне господарство.

Здійснення інноваційної діяльності на промисловому підприємстві передбачає, перш за все, розробку взаємопов'язаних планів науково-дослідних та проектно-конструкторських робіт, маркетингу, фінансування, матеріально-технічного та кадрового забезпечення, а також планів виробництва. Такий взаємозв'язок визначений логікою інноваційного процесу та послідовністю етапів інноваційного циклу. Сьогодення умов господарювання промислових підприємств потребує необхідність формування так званого «стратегічного набору», що являє собою певну ієрархію взаємопов'язаних стратегій, а саме поєднання корпоративної стратегії, конкурентних стратегій за окремими бізнес-напрямами з числа можливих альтернатив, товарно-продуктових стратегій за напрямками діяльності, ресурсних стратегій, функціональних чи локальних стратегій для кожної з функціональних підсистем підприємства [2].

Взаємопов'язаність стратегічних планів виробництва й науково-дослідних і проектно-конструкторських робіт, що в підсумку забезпечать інноваційну діяльність на промисловому підприємстві, зведемо в табл.1 [1].

Таблиця 1.

Взаємопов'язані питання стратегічних планів виробництва і науково-дослідних й проектно-конструкторських робіт

Питання стратегічного плану виробництва	Питання стратегічного плану науково-дослідних й проектно-конструкторських робіт		
Освоєння виробництва нової продукції та диверсифікація виробничих процесів	Створення нової продукції та підвищення техніко-економічного рівня тієї, що виготовляється	Комплексна підготовка виробництва	Фундаментальні дослідження, прикладні розробки інноваційних товарів, технологій та техніки їх виготовлення, методів управління
Підвищення якості виробництва	Підвищення техніко-економічного рівня виробничого потенціалу підприємства		
Модернізація, технічне переозброєння, реконструкція, придбання виробничих потужностей та підвищення технічного рівня виробництва			
Впровадження прогресивної технології та підвищення технологічно-організаційного рівня виробництва			
Економія витрат за рахунок зниження витрат ресурсів			
Удосконалення систем управління виробництвом і персоналом			

Принципи формування нових профілів діяльності інноваційно-активного підприємства можуть бути різними, але найбільш доцільним є технологічний, який передбачає належність тих чи інших профілів діяльності підприємства до одного технологічного процесу.

При цьому кожний наступний вид діяльності (профіль) може бути споживачем продукції попереднього. Що стосується вибору постачальника, то його можна здійснювати в межах стратегії «єдиного джерела», у відповідності до якої придатність постачальника повинна визначатися цілим комплексом критеріїв, що можуть бути оцінені експертним шляхом.

Слід зазначити, що коли мова йдеться про формування структури профілів діяльності підприємства, то цей процес неодмінно пов'язаний із інноваційною діяльністю підприємств. А, якщо точніше, то визначення профілів діяльності і є само по собі інновацією. Основними передумовами і причинами виникнення інновацій (нових профілів діяльності) підприємства та їх поширення є наступні:

- конкурентна боротьба, яка передбачає бажання суб'єктів господарювання одержати на ринку конкурентні переваги та максимізувати прибуток;
- зростаючий попит споживача на нові види продукції;
- зростання технічного потенціалу;
- пошук вирішення проблем, які виникають у підприємницькій діяльності суб'єкта господарювання;
- потреба не відставати в економічному розвитку, не втрачати ринку, наслідувати інші організації, які впроваджують нові технології та нові профілі діяльності;

- бажання поліпшити свої результати у конкурентній діяльності підприємства;
- підтримка та забезпечення престижу підприємства;
- реалізація інтелектуального потенціалу співробітників підприємства;
- інтуїтивне уявлення про те, що інновація (новий профіль діяльності підприємства) може поліпшити загальні результати діяльності підприємства тощо [3].

Пропонуємо формування механізму управління інноваційно-активними підприємствами за допомогою інноваційної моделі створення регіонального центру інноваційно-технічного регулювання (рис.1).

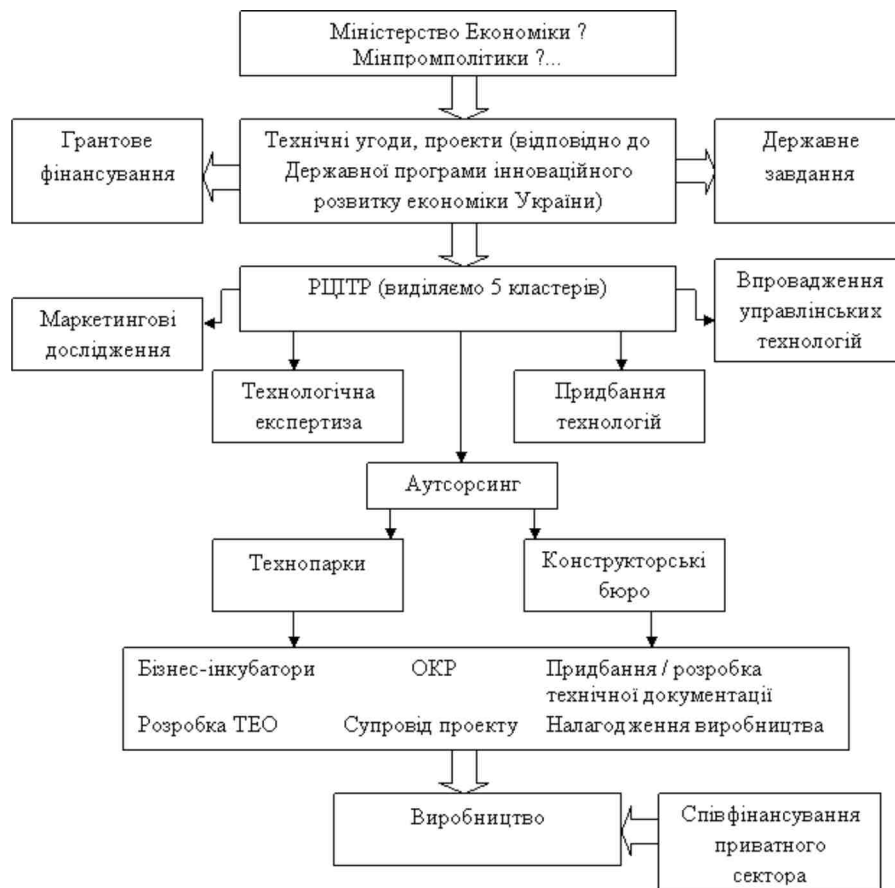

Рис. 1. Модель створення регіонального центру інноваційно-технічного регулювання (РЦТР) для забезпечення інноваційного розвитку інноваційно-активних підприємств

Дана модель була розроблена за участю ДП «Кривбасстандартметрологія», НДГРІ (Криворізький національний університет) та промислових підприємств криворізького регіону.

Метою створення регіонального центру інноваційно-технічного регулювання є практична реалізація державної програми інноваційного розвитку економіки України.

Для ефективного впровадження інноваційної моделі регіонального центру інноваційно-технічного регулювання в діяльність інноваційно-активного підприємства необхідна розробка його інноваційної політики, тобто система практичного регулювання (управління) нововведеннями в умовах конкретного підприємства. Інноваційна політика підприємства полягає в розробці шляхів і механізмів впровадження і використання нововведень у виробничій практиці з метою забезпечення розвитку економіки і підвищення її ефективності.

Отже, інноваційну політику інноваційно-активного підприємства, яке постійно займається пошуком нових профілів діяльності, пропонуємо сформулювати із таких складових:

- аналіз ринку збуту продукції нового профілю діяльності;
- вивчення напрямків і сутності нововведень на інших вітчизняних і зарубіжних суб'єктах господарювання;
- визначення наявності фінансових ресурсів для проведення фундаментальних досліджень, розробки і впровадження в практику інновацій;
- проведення дослідно-конструкторських розробок, освоєння і впровадження нововведень;
- контроль на всіх етапах інноваційного процесу від задумів, розробки ідеї і якості використання;
- підготовка кадрового забезпечення.

Висновки. Створення комплексного механізму управління інноваційно-активним підприємством на базі поєднання економічних і організаційних механізмів сприятиме забезпеченню його ефективної діяльності. Впровадження в діяльність підприємства стратегії багатопрофільності, дозволить забезпечити йому найбільш ефективну діяльність, оскільки розширення сфер діяльності підприємства надає йому цілий ряд переваг. Розроблена модель регіонального центру інноваційно-технічного регулювання (РЦТР) є практичною реалізацією державної програми інноваційного розвитку економіки України, дозволяє визначити економічно раціональну структуру впровадження інновацій на підприємствах та їх контроль державою.

Список використаних джерел

1. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи. – Суми: ВТД “Університетська книга”, 2003. – 278 с.
2. Інноваційний розвиток промисловості України / О.І. Волков, М.П. Денисенко, А.П. Гречан та ін.; Під ред. проф. О.І. Волкова, проф. М.П. Денисенка. – К.: КНТ, 2006. – 648 с.
3. Пустовойт С.В., Петрук В.С., Совершенна І.О. Стан інноваційної діяльності та тенденції розвитку технологічних парків в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.khai.edu/csp/nauchportal/Arhiv/EUPMG/2013/EUPMG113/Pustovoy.pdf>
4. Шляхи інноваційного розвитку України / Д.В. Табачник (керівник авторського колективу), В.Г. Кремень, А.М. Гуржій, М.Ф. Гончаренко, В.О. Гусев, О.А. Мазур. – К.: «Людопринт», 2004. – 544 с.

References.

1. Ilyashenko, S.M. (2003), *Upravlinnya innovatsiynym rozvytkom: problemy, kontseptsiyi, metody*, VTD “Universytet-s'ka knyha”, Sumy, Ukraine, p.278.
2. Volkov, O.I. Denysenko, M.P. Hrechak A.P. and other (2006), *Innovatsiynyy rozvytok promyslovoosti Ukrainy*, KNT, Kyiv, Ukraine, p. 648.
3. Pustovoyt, S.V. Petruk, V.S. and Sovershenna, I.O., “Stan innovatsiynoyi diyal'nosti ta tendentsiyi rozvytku tekhnolohichnykh parkiv v Ukraini”, [Online], available at: <http://www.khai.edu/csp/nauchportal/Arhiv/EUPMG/2013/EUPMG113/Pustovoy.pdf>
4. Kremen', V.H. Hurzhiy, A.M. Honcharenko, M.F. Husyev, V.O. and Mazur O.A. (2004), *Shlyakhy innovatsiynoho rozvytku Ukrainy*, «Lyudoprynt», Kyiv, Ukraine, p. 544.

Стаття надійшла до редакції 14.01.2013 р.

ТОВ "ДКС Центр"